

BOSHLANG'ICH SINFLARDA FORTEPIANO O'RGATISH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Sherzod Kholmatov Khushbekovich
Termiz Davlat Universiteti Milliy libos va san'at
fakulteti, musiqa ta'limi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda fortepiano o'rgatish texnologiyasi va o'quvchilarda musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish haqida. Musiqa bilan shug'ullanish umumiy va maxsus qobiliyatlarning muayyan majmuini talab qiladi. Qobiliyat deganda kishining biror ijtimoiy foydali faoliyat turini muvaffaqiyatli bajarishga layoqatini ifodalaydigan xususiyatlari yoki sifatleri tushuniladi. Tabiiyki, fan iste'dodning sifati har xil bo'lishni va shular asosida musiqiy qobiliyatlarni ham turli darajada rivojlanishini inkor etmaydi, ammo u tabiiy xususiyatlar bilan bog'liq cheklanishlarga emas, balki har bir kishining ta'lim va tarbiya jarayonida ro'yobga chiqadigan imkoniyatlariga e'tibor berish haqida fikrlar yuritilgan.

Kalit so'zlar: Texnologiyalar, fortepiano, qobiliyat, boshlang'ich sinf, psixolog, layoqat, pedagogika, musiqa, texnologiya.

Аннотация: Эта статья о технологии обучения игре на фортепиано в начальной школе и развитии музыкальных навыков у школьников. Музыка требует определенного набора общих и специфических навыков. Способности - это набор качеств или атрибутов, определяющих способность человека успешно выполнять общественно полезную деятельность. Конечно, наука не отрицает, что качество таланта разное, и на этой основе музыкальные способности развиваются на разных уровнях,

но это не ограничивается ограничениями природных особенностей, а возможностями, возникающими в процессе обучения. и воспитание. мысли о внимании.

Ключевые слова: Фортепиано, умение, начальная школа, психолог, умение, педагогика, музыка, технологии.

IMPROVING TECHNOLOGIES OF TEACHING PIANO IN PRIMARY CLASSES

**Sherzod Kholmatov Khushbekovich- Termiz State University
National Costume and Art faculty, teacher of the department of music
education**

Annotation: This article is about the technology of teaching piano in elementary school and the development of musical skills in schoolchildren. Music requires a certain set of general and specific skills. Abilities are a set of qualities or attributes that determine a person's ability to successfully perform socially useful activities. Of course, science does not deny that the quality of talent is different, and on this basis, musical abilities develop at different levels, but this is not limited to the limitations of natural features, but to the opportunities that arise in the learning process. and education. thoughts of attention.

Keywords: Piano, skill, primary school, psychologist, skill, pedagogy, music, technology.

Qobiliyatlar muammosi psixologiyaning eng muhim muammolaridan biridir. Qator olimlar qobiliyatlarni dialektik materialistik tushunishga tayanib ularni «peshonaga yozilgani» kabi loqayd talqin qilishga qarshi kurashib keladilar. Psixologlarining ko‘p asarlarida musiqiy qobiliyatni biron bir darajada rivojlantirishning imkoniyatlari borligiga ishonmaslik sezilib turadi. Bunday qarashlar rivojlanish umuman ta’lim va tarbiya jarayonlariga bog‘liq emasligi, bu jarayonlar go‘yo tug‘ma iste’dodlarni aniqlashga xizmat qiladigan tashqi shartlar ekani haqidagi nazariy qoidalar bilan to‘ldiriladi.

Bizninig psixologiya-pedagogika fanimiz mana shu masalaga boshqacha nuqtai nazardan yondashadi va qobiliyatlarning mohiyatini tushuntirishda: insonni kamol toptirish uning qobiliyatlarini rivojlantirishdir, degan asosiy metodologik qoidani olg'a suradi.

Shunga ko'ra «qobiliyatlar masalan kamol topish masalasi bilan, aqliy qobiliyat masalasi esa aqliy barkamollik masalasi bilan qo'shilishi kerak».

Barcha psixologlarimiz qobiliyatga inson shaxsining o'ziga xos psixologik xususiyatlari sifatida faoliyat bilan chambarchas bog'liq holda qaraydilar va tegishli faoliyatsiz umuman qobiliyat bo'lishi mumkin emas, deb hisoblaydilar. Shu sababli qobiliyatni shakllantirishi va rivojlantirish uchun yashirin qobiliyatlarni yuzaga chiqarishi va ularni yuksak darajaga yetkazishi mumkin bo'lgan faoliyatni tashkil etish zarur:

Qobiliyatlarning yashirin va aktual qobiliyatlarga bo'linishi ularning shakllanishi va o'sishini tahlil qilish imkonini beradi. Bunda shaxsning shakllanishi dialektikasi o'z ifodasini topadn: ijtimoiy shaxsni shakllantiradi va unda kishining u yoki bu yashirin psixik xususiyatlari mavjudligining haqiqiy daliliga aylantiradi.

Shaxsning yashirin qobiliyatlariga kishining o'ziga xos xususiyatlari sifatida qaraladi va bu xususiyatlar uning yanada kamol topishiga asos bo'ladi, unda o'ziga xos fe'l-atvorni vujudga keltiradi, har bir kishi o'zining psixik tabiatiga eng muvofiq faoliyatni tanlashida yaqqol ko'rinadi.

Pedagogika mana shu xulosalarga asoslanib bola ta'lim va tarbiya natijasida psixik rivojlanadi, degan asosiy fikrni olg'a suradi. Lekin musiqa mashg'ulotlari psixik faoliyat namoyon bo'lishining shakllaridan biri ekani sababli musiqa pedagogikasi umumiy pedagogika va oliy nerv faoliyati fiziologiyasi fanlarning qoidalarini, ilmiy yutuqlarini va xulosalarini nazarda tutishi lozim.

Qobiliyatlar hayotda, iste'dodlar asosida shakllanadi. Shuning uchun ham tug'ma va o'zlashtirilgan qobiliyatlarning muvofiqligi masalasi keng muhokama

qilinadi. Qobiliyatning rivojlanishida organizmning anatomik-fiziologik xususiyatlari, nerv sistyomasining tuzilishi, nerv jarayonlarining harakatchanligi, miya faoliyatining xususiyatlari katta ahamiyatga ega. Avloddan avlodga mustahkamlanib kelgan mana shu shartlarning hammasi qobiliyatlarning rivojlanishi uchun iste'dod sifatida xizmat qiladi.

Taniqli olim B. M. Teplov musiqiy qobiliyatlar muammosini chuqur tadqiq etib, hech qanday psixologik xususiyat tug'ma bo'lmashligini faqat iste'dod tug'ma bulishi mumkinligini qayd qildi. U iste'dodlar asosida musiqiy qobiliyatni yaxshi rivojlantirishning sharti kishini mazkur qobiliyat uzluksiz asqotadigan faoliyatga jalb qilish ekanini isbotladi.

Tabiiyki, fan iste'dodning sifati har xil bo'lishni va shular asosida musiqiy qobiliyatlar ham turli darajada rivojlanishini inkor etmaydi, ammo u tabiiy xususiyatlar bilan bog'liq cheklanishlarga emas, balki har bir kishining ta'lim va tarbiya jarayonida ro'yobga chiqadigan imkoniyatlariga e'tibor beradi.

I.Pavlovning ta'riflashicha, kamol topish jarayonida vujudga keladigan har bir xususiyat tug'ma va o'zlashtirilgan xususiyatning «qotishmasi» bo'ladi. Mana shu «qotishma»dagi tug'ma va o'zlashtirilgan xususiyatlar nisbati mazkur xususiyatning xarakteriga, murakkabligi va o'ziga xos kamol topishda vujudga kelishiga bog'liq holda har xil bo'ladi. I. Pavlov oliy nerv faoliyati turli bog'lanishlar uchun imkoniyat yaratadigan bo'lishini ifodaladi. U shunday yozadi: «Hech narsa harakatsiz, qotib qolmaydi, balki doimo o'sishi, yaxshi tomonga o'zgarib borishi mumkin, buning uchun faqat tegishli sharoit yaratilsa, bas»

Musiqachi-pedagog uchun umumii va maxsus xususiyatlar, ularning o'zaro bog'lanishi, shuningdek, iste'dodning sifatini aniqlash masalalari muhim ahamiyatga molikdir. Psixologiyada iste'dod faoliyat qobiliyatiga nisbatan umumiyroq tushuncha bo'lib, maxsus qobiliyatlar unib chiqadigan zamin sifatida talqin qilinadi. B.Teplovning ta'riflashicha, maxsus qobiliyatlar faoliyatning ayrim maxsus sohalariga munosabatda namoyon bo'ladi, shu bilan birga u yoki bu

maxsus qobiliyatlar ichida umumiy iste'dod ham bo'lishi mumkin. Muayyan faoliyatga moyillik qobiliyat paydo bo'lishining dastlabki belgisi hisoblanib, qobiliyatning rivojlanishi uchun sharoit mavjudligini bildiradi

Musiqiy qobiliyatlarning eng muhimlaridan biri musiqani anglashdir. Uni psixologiyada musiqani idrok etish, uning go'zalligi va ifodaliligini his qilish, muayyan badiiy mazmunini ko'z oldiga keltirish va uni o'z hissiyotlari hamda kechinmalariga bog'lash deb tushuniladi.

Musiqani anglashni tarbiyalash mumkin va uning rivojlanishi musiqa mashg'ulotlarining qanday tashkil etilishiga bog'liqdir. Musiqani anglash yorqin obraz va bolalar tushunadigan yuksak badiiy materiallar asosida tarbiyalanadi. Bolada musiqa mashg'ulotlariga ishtiyoq uyg'otish, musiqaning bo'yoqlaridan, musiqiy asarlarning obrazlilikidan zavqlanishni vujudga keltirish kerak.

Agar bolalarda musiqiy ma'lumotlarni tabiiy, erkin rivojlanishi tahlil etilsa, bu rivojlanish tovushlarga qiziqish asosida amalga oshirishini yaqqol his qilish mumkin.

Musiqachi uchun xotira ham katta ahamiyatga ega. Bu tushuncha kompleks bo'lib, eshitish, mantiq, ko'rish va harakat xotiralarini o'z ichiga oladi. Musiqachi uchun eng zararli odat faqat barmoqlar bilan (aqlni ishlatmay) yodlashdir[8]. Bunday yodlash estradada ijro etishda ko'pincha ko'ngilsiz natijaga olib boradi: hayajonlanish tufayli qo'llar itoat etmaydi, aql va eshitish esa o'quvchiga hech narsa bermaydi va u yordam-siz qoladi, muvaffaqiyatsizlikka uchraydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей // Теплов Б.М. Избранные труды в 2-х т. Т. I. – М.: Педагогика, 1985. – 328 с., С. 42-222.
2. Rajabova D. "Fortepiano mashg'ulotlari" (fortepiano ta'limi metodikasi) T.: "O'qituvchi" 1994. 23 b.
3. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога. 5-е изд. - М.: Музыка, 1988.— 29 с.